

5, 4 Премудрые рыбы

कस्मिंश्चिज्जलाशये शतबुद्धिसहस्रबुद्धिनामानौ द्वौ मत्स्यौ प्रतिवसतः स्म ।

śata *n* – сто, много;

sahasra *n* – тысяча, большое количество ч.-л.;

तयोरेकबुद्धिर्नाम मण्डूको मित्रताम् आजगाम ।

maṇḍūka *m* – лягушка;

एवं ते त्रयो ऽपि जलतीरे कियन्तमपि कालं सुभाषितगोष्ठीसुखम् अनुभूय

kīyant – сколь большой, сколь длинный, сколь разнообразный;

subhāṣita – хорошо сказанный; *n* – поэтическое изречение, афоризм, хороший совет, красноречие;

goṣṭhī *f* – сход, собрание, беседа;

पुनर् जलं प्रविशन्ति ।

अथ तेषां कदाचिद् गोष्ठीगतानां जालहस्ता धीवरा अस्तमयवेलायां समायाताः ।

dhīvara *m* – рыбак, очень умный человек;

astamaya *m* – заход солнца (*om asta n* – название мифической горы на западе, за которую заходит солнце; заход солнца);

velā *f* – граница, предел, время, случай, берег;

तं च जलाशयं दृष्ट्वा ते मिथः प्रोचुः ।

mithas *adv.* – вместе, совместно, между собой, взаимно, попеременно;

अहो बहुमत्स्यो ऽयं हृदो दृश्यते स्वल्पसलिलश्च ।

salila – текущий; *n* – поток, вода;

तत्प्रभात आगमिष्यामः । इत्युक्त्वा स्वगृहं गताः ।

ते च तद् वज्रपातसदृशं वचः श्रुत्वा परस्परं मन्त्रं चक्रुः ।

vajrapāta (vajra-pāta) *m* – удар молнии, падение громовой стрелы;

तत्र मण्डूको ऽब्रवीत् । भो भद्रौ शतबुद्धिसहस्रबुद्धी

किमत्र कर्तुं युज्यते पलायनम् अवष्टम्भो वा ।

palāyana *n* – побег, бегство, отступление;

avaṣṭambha *m* – уверенность, убежденность, мужество; отдых, остановка;

तच्छ्रुत्वा सहस्रबुद्धिर् विहस्योवाच ।

vi√has I P. – смеяться, улыбаться, насмехаться;

भो मित्र मा भैषीर् वचनश्रवणमात्रेणापि ।

√bhī III P. – бояться; mā bhaiṣīṣ – иньюнктив 2 sg.;

śravaṇa *n* – крик, зов, приглашение; слушание, учение, репутация;

mātreṇa *adv.* – только, едва;

आगमनमपि तावत् तेषां न संभाव्यते ।

āgamana *n* – приход, прибытие, возникновение, наступление;

अथ भविष्यति तदा स्वबुद्धिप्रभावेण त्वामात्मानं च रक्षिष्यामि

यतो ऽहम् अनेकजलगतीर् जानामि ।

तच्छ्रुत्वा शतबुद्धिराह । भोः युक्तम् उक्तं सहस्रबुद्धिना यतः ।

न यत्रास्ति गतिर् वायो रश्मीनां च विवस्वतः ।

raśmi *m, f* – луч, сияние;

vivasvant *m, n* – солнце;

तत्रापि हि विशत्याशु बुद्धिर् बुद्धिमतां सदा ॥

hi - так как, потому что, ибо, а именно, ведь, так как, однако

(часто не переводится);

√viś VI P. – входить, вступать, отправляться, опускаться, подниматься, попадать в, выпасть на долю, возвращаться, успокаиваться;

āśu – быстрый; *Acc. adv.* быстро;

तद्वचनमात्रश्रवणाज्जन्मस्थानं पितृपर्यायागतं त्यक्तुं न शक्यते ।

parūya *m* – вращение, завершение периода, смена (времен года), повторение;

इति क्वचिदपि न गन्तव्यम् । अहं त्वां स्वबुद्धिप्रभावेण रक्षिष्यामि ।

na kva-cid – нигде, никуда;

मण्डूक आह । मम तावदेकैव बुद्धिः पलायनविषया ।

तदहमन्यं कंचिज्जलाशयं सभार्यो ऽद्यैव यास्यामि ।

एवमुक्त्वा मण्डूको रात्रिमासाद्यान्यं जलाशयं गतः ।

अथान्येद्युस्तैर् यमकिंकराभैर् मत्स्यबन्धिभिः प्रभात

kiṅkara *m* – раб, слуга;

ābha – похожий, подобный; сияющий;

आगत्य जालैर् आच्छादितो हृदः ।

ācchādita (*p.p.caus. om ā√cchadāya*) – покрытый, окутанный;

सर्वे ऽपि मत्स्यकूर्ममण्डूककर्कटादयो जलचरा जालैर् निबध्य गृहीताः ।

karkaṭa, karkaṭaka *m* – рак, краб;

ni√bandh IX P. – подвязывать, связывать, спутывать, заковывать; сооружать;

तौ च शतबुद्धिसहस्रबुद्ध्य् आत्मानं गतिविशेषैरपि रक्षन्तौ जाले पतितौ व्यापादितौ च ।

अथापराह्णसमये हृष्टास्ते धीवरा गृहं प्रति प्रस्थिताः ।

aparāhṇa *m* – вторая половина дня;

samaya *m* – встреча, весто, общение, взаимопонимание, договор, закон, правило, обычай, наставление, определенный или подходящий момент, время, срок;

prati *praep.* – к, против, при, относительно;

शतबुद्धिर् गुरुत्वादेकेन शिरसि कृतः ।

gurutva *n* – тяжесть, трудность, важность, достоинство;

अपरेण रज्जुबद्धः सहस्रबुद्धिर् नीयते ।

rajju *f* – веревка, канат;

ततश्च वापीकण्ठस्थितेन मण्डूकेनाभिहितं पुरः स्वपत्न्याः ।

vāpī *f* – продолговатое озеро;

kaṇṭha *m* – шея, горло;

puras *adv.* – дальше, впереди, перед, прежде;

पश्य पश्य प्रिये ।

शतबुद्धिः शिरःस्थो ऽयं लम्बते च सहस्रधीः ।

√lamb I Ā. – свисать, погружаться, оставаться;

dhīf – мысль, взгляд, мнение, понятие, представление, ум, знание, искусство;

एकबुद्धिरहं भद्रे क्रीडामि विमले जले ॥

vimala – чистый, незапятнанный, яркий;